

BUYRAK ANATOMIYASI

Bobodo'stova Husnora G'ayrat qizi

husnora0404@gmail.com

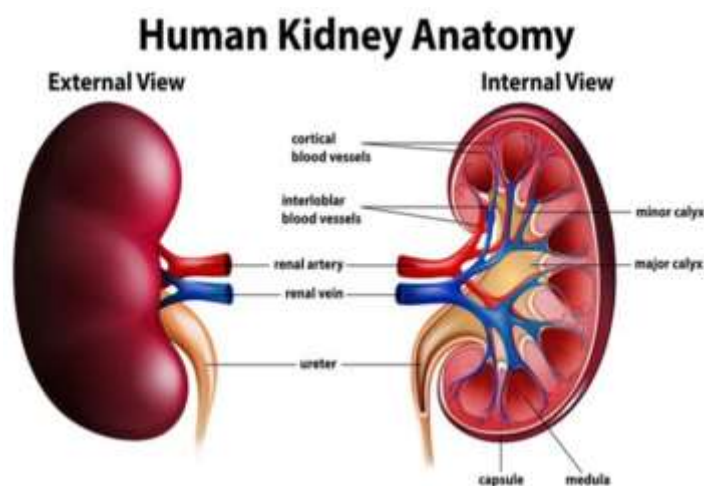
Toshkent davlat stomatologiya instituti

Davolash fakulteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada buyrak umumiy ko'rinishi, anatomiyasi, joylashuvi, tuzilishi, buyrak qismlari, qon bilan ta'minoti, buyrak muammolari, sabablari va belgilari.

Kalit so'zlar: Buyrak, siydik pufagi, nayi, tanachalar, ekstremita, filtr, nefron, korteks, piramidalar, buyrak venalar.

Siydik chiqarish tizimi deb ham ataladigan buyrak tizimi siydik pufagi, siydik yo'llari va buyraklardan iborat.

Buyraklar qondan minerallarni filtrlash, umumiy suyuqlik muvozanatini saqlash, chiqindi mahsulotlarni chiqarish va qon hajmini tartibga solish uchun mas'ul bo'lgan ikkita loviyasimon shaklidagi organlardir.

Buyraklar tanadagi juda muhim organlardir. Yurakdan chiqadigan barcha qonning taxminan uchdan bir qismi tana hujayralari va to'qimalariga quyilishidan oldin filtrlash uchun buyraklarga o'tadi. Buyraklar ishlamay qolsa (buyrak etishmovchiligi) bu turli xil asoratlarga olib kelishi mumkin, masalan: ekstremitalarning shishishi yoki shishishi, o'pka shishi yoki o'pkada suyuqlik, giperkalemiya yoki kaliy miqdorining oshishi. qon, anemiya, yurak kasalligi va perikardit va boshqalar.

Buyrak anatomiyasi

Joylashishi

Buyraklar umurtqa pog'onasining ikki tomonida, retroperitoneal bo'shliqda joylashgan. Jigar qorin bo'shlig'ining o'ng tomonida, o'ng buyrak ustida joylashganligi

sababli chap buyrak o'ngdan bir oz yuqoriroqda joylashgan.

Tuzilishi

Ikki loviya shaklidagi organlarning har biri erkaklar va urg'ochilarda mos ravishda 125-175 gramm va 115-155 grammni tashkil qiladi. Buyrak odatda uzunligi taxminan 11-14 santimetr, kengligi 6 santimetr va qalinligi taxminan 4 santimetrni tashkil qiladi.

Buyraklar yog ', mushaklar va orqa tomonning qovurg'alari bilan himoyalangan. Perirenal yog 'buyrak yog'i yostig'i deb ham ataladi, buyraklarni tashqi ta'sirlardan yoki shikastlanishdan himoya qiladi. Buyraklar, buyraklar, siydik yo'llari, tomirlar va limfa yo'llari kabi buyraklarni ta'minlaydigan yoki to'kadigan tuzilmalar uchun kirish va chiqish nuqtasi bo'lgan buyrak xilum deb ataladigan medial chuqurchaga ega.

Buyrak qismlari

Nefronlar

Nefronlar buyraklarning funktsional birliklari bo'lib, har bir buyrakda taxminan 1,3 mln. Nefron ikkita asosiy qismdan iborat - tubulalar va tanachalar. Chashka shaklidagi tanachalarda glomerullar mavjud. Naychalar buyrakning ichki qismidan o'tuvchi kichik naychalar bo'lib, ular turli xil kimyoviy moddalarning qonga o'tishini va qondan o'tishini tartibga soladi. Ular uch qismdan iborat bo'lib, ikkita yuqori o'ralgan qism U-shaklidagi egri chiziq bilan (soch ipi kabi) ajratilgan, ular proksimal burmalangan tubula, Henle halqasi va distal burama naycha deb ataladi.

Buyrakning boshqa qismlari

Korteks - buyrak kapsulasi ostida joylashgan tashqi buyrak to'qimasi. Buyrakning boshqa qismlari bilan solishtirganda, rangi engilroq ko'rinadi. Bu yerda buyrak tanachalari, shuningdek, proksimal va distal burmalangan tubulalar joylashgan. U buyrakning ichki to'qimalariga yoki medullasiga etib boradi va uni buyrak piramidalarida deb ataladigan uchburchak qismlarga bo'linadi.

Buyrak piramidalarida har bir buyrak tubulasining Henle halqalari, shuningdek, yig'uvchi kanallar mavjud. Buyrak piramidalarining har biri tepada yoki buyrak papillasida ochiladi. Bu erda piramidalar ichida hosil bo'lgan siydik kichik

kosacha deb ataladigan tuzilish orqali yig'iladi. Bir qancha kichik bo'lakchalar qo'shib, katta kosa hosil qiladi. Siydik katta bo'shliqlar bo'ylab harakatlanib, buyrak tos suyagiga etib boradi. Tos bo'shlig'i barcha asosiy bo'g'imlarning birlashmasidan hosil bo'lgan huni shaklidagi yig'uvchi tuzilmadir. U siydikni butun buyrakdan tos bo'shlig'i tugaydigan joydan, tos-ureteral birikmasidan boshlanadigan siydik yo'liga olib boradi.

Gerota fastsiyasi buyrakdan tashqarida joylashgan yupqa tolali to'qima bo'lib, buyraklar ustida joylashgan buyrak usti bezlarini ham o'rab oladi. U organni qorinning orqa devoriga mahkamlaydi. Buyrak kapsulasi - bu buyrakni o'rab turgan qattiq tolali to'qimalar qatlami bo'lib, buyrak yog'i yostig'i ichida joylashgan

Qon tomir ta'minoti

Buyraklar buyrak arteriyalari, qorin aortasining to'g'ridan-to'g'ri asosiy shoxlari tomonidan qon bilan ta'minlanadi. Ular bir necha darajalarga bo'linib, yuqori darajada ixtisoslashgan va bir xil afferent arteriolalar tarmog'ini hosil qiladi va keyinchalik glomeruli deb ataladigan maxsus kapillyar to'shaklarni hosil qiladi. Har bir glomerulus nefronning bir komponentini tashkil qiladi. Keyin kapillyarlar yana birlashib, efferent arteriolalarni hosil qiladi. Tashqi korteksda bu efferent arteriolalar tubulalar atrofida bog'lanib, peritubulyar tarmoq hosil qiladi. Korteks va medullaning ichki uchdan bir qismida peritubulyar tarmoq vasa rekta deb ataladigan uzun tekis shoxlar bilan almashtiriladi. Filtrlangan qon chap va o'ng buyrak venalari bo'ylab yurib, yurakka etib borish uchun pastki kava venaga quyiladi.

Buyrak muammolari

Buyraklar shikastlanishi mumkin. Buyraklar zararlanganda, ular kerak bo'lgan hamma narsani qila olmaydi. Bu surunkali deb ataladi buyrak kasalligi yoki CKD. Surunkali buyrak kasalligi ta'sir qilishi mumkin har kim - yosh yoki qari! Har 7 amerikalik kattalardan 1 tasida buyrak bor kasallik - va ko'pchilik buni bilmaydi. Surunkali buyrak kasalligi sodir bo'lmaydi kecha davomida! Bu asta-sekin va bosqichma-bosqich sodir bo'ladi. Erta buyrak kasalligi bo'lgan odamlar hech narsani bilmasligi mumkin noto'g'ri. Ular ba'zilaridan oldin zararni his qila olmaydi buyrak funktsiyasi yo'qoladi.

Xavf omillariga quyidagilar kiradi:

- Qandli diabet
- Yuqori qon bosimi
- Oilada buyrak yetishmovchiligi borligi
- 60 yoki undan katta yoshda bo'lish
- afro-amerikalik, ispan, osiyolik, Tinch okean orollari yoki Amerika hindulari

BUYRAK KASALLIKLARINING TURLARI VA MUAMMOLARI

Surunkali buyrak kasalligi - Bu buyrak kasalligining eng keng tarqalgan turi. Buyraklar 3 oy yoki undan ko'proq vaqt davomida ishlashni to'xtatsa, bu surunkali

buyrak kasalligi deb ataladi. Bu odatda tanadagi yuqori qon bosimi tufayli yuzaga keladi. Tanadagi qon bosimi darajasini saqlab turish juda muhim, chunki qon bosimi ortishi buyraklardagi glomeruliyalarga zarar etkazadi, bu esa buyrak etishmovchiligiga olib keladi. Buyraklardagi qonni tozalaydigan mayda qon tomirlari glomeruli deb ataladi. Surunkali buyrak kasalligi diabet tufayli ham paydo bo'lishi mumkin. Yuqori shakar miqdori buyraklardagi qon tomirlariga jiddiy zarar etkazadi. Kasallik aniqlangandan so'ng, bemorga dializdan o'tish tavsiya etiladi. Dializ - bu qondan qo'shimcha chiqindilar va suyuqliklarni olib tashlashga yordam beradigan jarayon. Bu jarayon buyraklarning yaxshi ishlashiga yordam beradi, ammo kasallikni davolay olmaydi.

Buyrak kasalliklari dastlabki bosqichlarda hech qanday alomat ko'rsatmaydi va ular faqat oxirgi bosqichlarda namoyon bo'ladi. Buyrak kasalliklarining eng keng tarqalgan belgilaridan ba'zilari:

Ko'krak qafasidagi bosim va og'riq.

Yomon uyqu

Nafas olishda qiyinchilik

Quruq va qoraygan teri

Kechasi tez-tez siyish

Ko'z atrofidagi shish

Ishtaha yo'qolishi

To'piq va oyoqlarning shishishi

Mushak kramplari

Uyquning etarli emasligi

Charchoqlik

Yomon konsentratsiya

Foydalanilgan adabiyotlar:

www.niddk.nih.gov/.../kidneys-how-they-work

<https://www.niddk.nih.gov/health-information/kidney-disease>

www.betterhealth.vic.gov.au/health/conditionsandtreatments/kidneys

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK459158/>

1.Cardiac anatomy/Robert H.Anderson and Anton E.Becker

2.Atlas of human anatomy/Frank H.Netter

3. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK470256/>

4.Odam anatomiyasi/F.N.Bahodirov/"O'zbekiston milliy ensiklopediyasi " Davlat ilmiy nashriyoti/toshkent-2005

5.Anatomiya/A.Ahmedov/T.sagatov/O'.Mirsharapov/"IjodPrint" nashriyoti/Toshkent-2018